

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова

Робоча програма курсу
«Основи загальної психології»
Для студентів 1-го курсу факультету філософії

Кафедра диференціальної і експериментальної психології

ОДЕСА 2006 р.

1. Мета та завдання курсу.

Мета курсу – розширення пізнавальної сфери студентів, надання знань в галузі загальної психології, формування уявлень про розвиток психіки та свідомості, про психічні процеси та індивідуально-психологічні властивості особистості, про особливості поведінки особистості у діяльності та спілкуванні.

Завдання курсу – пізнання основних питань загальної психології: предмету, стану, структури, завдань і методів сучасної психології; формування уявлень про психічні процеси як важливі компоненти людської діяльності, про вікові етапи розвитку людини, про типи темпераментів, особливості поняття „характер”, а також про емоціонально-вольові якості особистості, їх проявлення у діяльності та спілкуванні.

2. Вимоги до знань та вмінь студентів

На підставі вивчення курсу студенти повинні усвідомити основні поняття загальної психології, знати основні властивості психічних процесів, мати уявлення про різні типи темпераменту, про вікові періодизації розвитку людини, про особливості характеру людини, про структуру особистості, про розвиток психіки і свідомості.

3. Місце курсу в навчальному процесі

Курс психологія творчості читається студентам 1-го курсу філософського факультету денного та заочного відділення у першому та другому семестрі. Кінцевий контроль – залік . Даний курс є складовою частиною загального навчання студентів, який знайомить їх з основними поняттями загальної психології як науки про різноманітні психічні явища людини.

4. Зміст навчальної програми

Блок №1. Загальний погляд на психологію як науку.

Тема 1. Предмет, методи, завдання і основні принципи психологічної науки. Психіка і свідомість. Взаємозв'язок психології з іншими науками. Галузі психологічної науки.

Тема 2. Основні етапи становлення психології як науки. Основні психологічні школи і напрямки.

Тема 3. Проблема розвитку в психології. Виникнення психіки. Розвиток механізмів психіки. Розвиток психіки в філогенезі. Виникнення і розвиток людської свідомості.

Блок №2 . Взаємозв'язок біологічного і соціального в людині.

Тема 4. Проблема особистості в сучасній психології. Поняття про особистість. Соціальний статут і соціальні ролі. Структурний аналіз особистості. Концепції особистості.

Тема 5. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Поняття про егоїдентичність. „Я”- образ і „Я”- концепція. Механізми психологічного захисту.

Тема 6. Темперамент. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Компоненти темпераменту. Фізіологічні механізми темпераменту. Роль темпераменту в діяльності філософа.

Тема 7. Характер та здібності. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру. Здібності. Поняття про здібності. Структура здібностей. Відмінності у здібностях та їх природа. Значення характеру і здібностей в діяльності філософа.

Тема 8. Психологічна природа активності особистості. Потреба як основа активності особистості. Психологічна концепція потреб. Ієрархія потреб. Мотиваційна сфера особистості. Перемінні мотиваційної сфери. Поняття про спрямованість. Концепція мотивів в сучасній психології. Мотиви і соціальні позиції.

Тема 9. Емоційно-вольова сфера особистості. Модифікації емоцій. Основні закономірності. Теорії емоцій. Аналіз складної вольової дії. Основні вольові властивості особистості та функції волі. Значення волі. Виховування волі.

Тема 10. Пізнавальна сфера особистості. Пізнавальна діяльність як процес відображення предметів і явищ дійсності у мозку людини. Рівні чуттєвого і абстрактного пізнання. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Класифікація відчуттів. Закони відчуттів. Чуттєвість аналізатора та поріг чуттєвості. Поняття про сприймання. Різновиди сприймання. Закони сприймання. Спостереження і спостережливість. Типи сприймань і спостереження. Патологія сприймання. Відчуття й сприймання в діяльності філософа.

Тема 11. Рівень абстрактного пізнання: мислення та уява. Поняття про мислення та його значення. Операційні компоненти мислення. Форми мислення. Процес розуміння. Процес розв'язання задач. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення. Мислення та мовлення. Види і функції мовлення. Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з предметною діяльністю. Процес утворювання образів уяви. Види уявлення. Індивідуальні особливості уяви людини. Мислення та уявлення в діяльності філософа.

Тема 12. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності. Поняття про пам'ять. Питання про механізм пам'яті. Теорії пам'яті. Види пам'яті. Порухення пам'яті. Запам'ятовування і його різновиди. Відтворення та його види. Забування та його причини. Індивідуальні особливості пам'яті. Пам'ять в діяльності філософа.

Тема 13. Увага як форма психічної діяльності. Поняття про увагу. Фізіологічні механізми уваги. Різновиди уваги та їх порівняльні характеристики. Характерні особливості уваги. Якості та форми уваги.. Уважність як властивість особистості. Значення уваги в діяльності філософа.

Блок 3. Особистість у діяльності і спілкуванні. Міжособистісні відносини.

Тема 14. Психологічні основи спілкування. Поняття про спілкування. Види спілкування. Задачі. Методи. Способи спілкування: вербальна та невербальна комунікація (тілесний обрис, жест, тактильно - м'язова чутливість). Функції спілкування: комунікативна інтерактивна, перцептивна, ідентифікація і рефлексія, стереотипізація. Каузальна атрибуція. Значення спілкування в діяльності філософа.

Тема 15. Діяльність. Поняття про діяльність. Ціль та мотиви діяльності. Структура діяльності. Способи діяльності і процес їх освоєння. Поняття про навички. Процес формування вмінь та навичок. Умови формування вмінь та навичок. Різновиди вмінь та навичок. Перенос і інтерференція дій. Види діяльності. Творчість. Значення творчості в житті людини з точки зору філософа.

Тема 16. Групи і колективи. Поняття про групи та колективи. Види груп та їхні функції. Первинні і вторинні групи. Формальні і неформальні групи. Функції соціалізації: інструментальна, експресивна і підтримуюча функції. Розмір групи і її структура. Соціально – психологічний клімат в групі. Фактори, що впливають на клімат групи. Спілкування в групі. Розвиток групи в колектив. Основи згуртування колективу. Керівництво та лідерство.

Тема 17. Міжособистісні конфліктні ситуації і їхнє подолання. Основні типи міжособистісних конфліктів і їхній розвиток. Ціннісні конфлікти інтересів. Конфлікти, що виникають через порушення норм і правил взаємодії. Фактори, що визначають гостроту конфлікту. Способи дозволу міжособистісних конфліктних ситуацій. Стратегії поведінки учасників конфлікту. Різновиди психічного впливу: зараження, навіювання, наслідування. Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин. Психологічні основи такту. Психологічне сумісництво. Інтимні міжособистісні відносини: дружба, любов, ворожнеча, самотність. Значення знання шляхів розв'язання конфліктів в діяльності філософа.

Блок № 4. Узагальнення.

Тема 18. Самосвідомість особистості та її життєвий шлях. Поняття про самосвідомість особистості. Особливості самосвідомості і умови її розвитку. Самосвідомість і життєвий шлях. Поняття про вікові етапи та вікові кризи. Поняття про зони актуального й найближчого розвитку. Життєвий шлях як самоздійснення людини. Володіння життєвими цілями як умова збереження психічного здоров'я особистості.

5. Погодинний план

№	Тематичний план	Кількість годин							
		лекції	консультації	Семінарські заняття	Практичні заняття	Контрольні роботи	Всього	Форма контролю - залік	Всього
*	Основи загальної психології (філософський факультет) 1 курс	20	2					2	
1.	Предмет, методи, завдання і основні принципи психологічної науки. Психіка і свідомість. Взаємозв'язок психології з іншими науками. Галузі психологічної науки.	1							
2.	Основні етапи становлення психології як науки. Основні психологічні школи і напрямки.	1							

3.	Проблема розвитку в психології. Виникнення психіки. Розвиток механізмів психіки. Розвиток психіки в філогенезі. Виникнення і розвиток людської свідомості.	1								
4.	Проблема особистості в сучасній психології. Поняття про особистість. Соціальний статут і соціальні ролі. Структурний аналіз особистості. Концепції особистості.	1								
5.	Біологічне і соціальне в структурі особистості. Поняття про егоїдентичність. „Я”- образ і „Я”- концепція. Механізми психологічного захисту.	1								
6.	Темперамент. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Компоненти темпераменту. Фізіологічні механізми темпераменту. Роль темпераменту в діяльності філософа.	1								
7.	Характер та здібності. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру. Здібності. Поняття про здібності. Структура здібностей. Відмінності у здібностях та їх природа.	1								

	Значення характеру і здібностей в діяльності філософа.								
8.	Психологічна природа активності особистості. Потреба як основа активності особистості. Психологічна концепція потреб. Ієрархія потреб. Мотиваційна сфера особистості. Перемінні мотиваційної сфери. Поняття про спрямованість. Концепція мотивів в сучасній психології. Мотиви і соціальні позиції.	1							
9.	Емоційно-вольова сфера особистості. Модифікації емоцій. Основні закономірності. Теорії емоцій. Аналіз складної вольової дії. Основні вольові властивості особистості та функції волі. Значення волі. Виховування волі.	1							
10.	Пізнавальна сфера особистості. Пізнавальна діяльність як процес відображення предметів і явищ дійсності у мозку людини. Рівні чуттєвого і абстрактного пізнання. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Класифікація відчуттів. Закони відчуттів. Чуттєвість аналізатора та поріг чуттєвості. Поняття про сприймання. Різновиди сприймання. Закони сприймання. Спостереження і спостережливість. Типи сприймань і спостереження.	1							

	Патологія сприймання. Відчуття й сприймання в діяльності філософа.							
11.	Рівень абстрактного пізнання: мислення та уява. Поняття про мислення та його значення. Операційні компоненти мислення. Форми мислення. Процес розуміння. Процес розв'язання задач. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення. Мислення та мовлення. Види і функції мовлення. Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з предметною діяльністю. Процес утворення образів уяви. Види уявлення. Індивідуальні особливості уяви людини. Мислення та уявлення в діяльності філософа.	2						
12.	Пам'ять в системі пізнавальної діяльності. Поняття про пам'ять. Питання про механізм пам'яті. Теорії пам'яті. Види пам'яті. Порушення пам'яті. Запам'ятовування і його різновиди. Відтворення та його види. Забування та його причини. Індивідуальні особливості пам'яті. Значення пам'яті в діяльності філософа.	1						
13.	Увага як форма психічної діяльності. Поняття про увагу. Фізіологічні механізми уваги. Різновиди уваги та їх порівняльні характеристики.	1						

	Характерні особливості уваги. Якості та форми уваги.. Уважність як властивість особистості. Значення уваги в діяльності філософа.							
14.	Психологічні основи спілкування. Поняття про спілкування. Види спілкування. Задачі. Мети. Способи спілкування: вербальна та невербальна комунікація (тілесний обрис, жест, тактильно - м'язова чуттєвість). Функції спілкування: комунікативна інтерактивна, перцептивна, ідентифікація і рефлексія, стереотипізація. Каузальна атрибуція. Значення спілкування в діяльності філософа.	1						
15.	Діяльність. Поняття про діяльність. Ціль та мотиви діяльності. Структура діяльності. Способи діяльності і процес їх освоєння. Поняття про навички. Процес формування вмінь та навичок. Умови формування вмінь та навичок. Різновиди вмінь та навичок. Перенос і інтерференція дій. Види діяльності. Творчість. Значення творчості в житті людини з точки зору філософа.	1						

16.	<p>Групи і колективи. Поняття про групи та колективи. Види груп та їхні функції. Первинні і вторинні групи. Формальні і неформальні групи. Функції соціалізації: інструментальна, експресивна і підтримуюча функції. Розмір групи і її структура. Соціально – психологічний клімат в групі. Фактори, що впливають на клімат групи. Спілкування в групі. Розвиток групи в колектив. Основи згуртування колективу. Керівництво та лідерство.</p>	1								
17.	<p>Міжособистісні конфліктні ситуації і їхнє подолання. Основні типи міжособистісних конфліктів і їхній розвиток. Ціннісні конфлікти інтересів. Конфлікти, що виникають через порушення норм і правил взаємодії. Фактори, що визначають гостроту конфлікту. Способи дозволу міжособистісних конфліктних ситуацій. Стратегії поведіння учасників конфлікту. Різновиди психічного впливу: зараження, навіювання, наслідування. Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин. Психологічні основи такту. Психологічне сумісництво. Інтимні міжособистісні відносини: дружба,</p>	2								

	любов, ворожнеча, самотність. Значення знання шляхів розв'язання конфліктів в діяльності філософа.								
18.	Самосвідомість особистості та її життєвий шлях. Поняття про самосвідомість особистості. Особливості самосвідомості і умови її розвитку. Самосвідомість і життєвий шлях. Поняття про вікові етапи та вікові кризи. Поняття про зони актуального й найближчого розвитку. Життєвий шлях як самоздійснення людини. Володіння життєвими цілями як умова збереження психічного здоров'я особистості.	1							

6. Засоби поточного контролю – реферативне опитування.

7. Форма підсумкового контролю – залік.

7.1. Перелік залікових питань

1. Предмет загальної психології як найскладніша сфера життєдіяльності людини.
2. Активність - вирішальна властивість психіки.
3. Механізми психіки людини. Їх основні форми та функції.
4. Методи психологічної науки.
5. Основні завдання психологічної науки.
6. Основні принципи психологічної науки.
7. Свідомість і самосвідомість та їх культурно - історична обумовленість.

8. Значення психіки в житті і діяльності людини.
9. Місце психології в системі наук.
10. Основні галузі психологічної науки.
11. Етапи розвитку психологічної науки.
12. Основні психологічні школи і напрямки.
13. Розвиток механізмів психіки в еволюційному процесі.
14. Етапи розвитку нервової системи як механізму поведінки і психічної діяльності.
15. Виникнення і розвиток людської свідомості. Передумови виникнення. Історичний розвиток. Особливості історичного розвитку свідомості.
16. Концепції особистості в загальній психології.
17. Співвідношення понять „людина”, „індивід”, „особистість”, „індивідуальність”.
18. Структурний аналіз особистості.
19. Біологічне і соціальне в структурі особистості.
20. Соціальний статут і соціальні ролі.
21. Поняття про егоїдентичність. „Я”- образ і „Я”- концепція. Самооцінка особистості.
22. Механізми психологічного захисту.
23. Потреба як основа активності особистості.
24. Психологічна концепція потреб. Ієрархія потреб.
25. Мотиваційна сфера особистості. Перемінні мотиваційної сфери
26. Поняття про спрямованість. Враховування впливу мотиваційної сфери на прийняття рішення в діяльності філософа.
27. Поняття про емоції. Модифікації емоцій. Основні закономірності. Теорії емоцій. Враховування впливу емоцій на прийняття рішення в діяльності філософа.

28. Аналіз складної вольової дії. Основні вольові властивості особистості та функції волі. Виховування волі. Значення вольових аспектів в діяльності людини.
29. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Компоненти темпераменту. Враховування темпераменту в діяльності філософа.
30. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру та його формування. Значення характеру в структурі діяльності філософа.
31. Поняття про здібності. Структура здібностей. Відмінності у здібностях та їх природа. Здібності в діяльності філософа.
32. Пізнавальна діяльність як процес відображення предметів і явищ дійсності у мозку людини. Рівні чуттєвого і абстрактного пізнання. Загальна характеристика.
33. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Класифікація відчуттів.
34. Закони відчуттів. Чуттєвість аналізатора та поріг чуттєвості.
35. Поняття про сприймання. Різновиди сприймання. Закони сприймання. Спостереження і спостережливість в діяльності філософа.
36. Типи сприймань і спостереження. Патологія сприймання. Відчуття й сприймання в діяльності філософа.
37. Поняття про мислення та його значення. Операційні компоненти мислення. Форми мислення. Процес розуміння.
38. Процес розв'язання задач. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення.
39. Мислення та мовлення. Види і функції мовлення. Вміння висловлювати свої думки в діяльності філософа.
40. Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з предметною діяльністю. Процес утворювання образів уяви.

41. Види уявлення. Індивідуальні особливості уяви людини. Мислення та уявлення в діяльності філософа.
42. Поняття про пам'ять. Питання про механізм пам'яті. Теорії пам'яті. Види пам'яті. Порушення пам'яті. Запам'ятовування і його різновиди. Відтворення та його види. Забування та його причини.
43. Індивідуальні особливості пам'яті. Значення пам'яті в діяльності філософа.
44. Поняття про увагу. Фізіологічні механізми уваги. Різновиди уваги та їх порівняльні характеристики.
45. Характерні особливості уваги. Якості та форми уваги.. Уважність як властивість особистості. Значення уваги в діяльності філософа.
46. Поняття про спілкування. Види спілкування. Задачі. Методи. Способи спілкування: вербальна та невербальна комунікація (тілесний обрис, жест, тактильно - м'язова чуттєвість).
47. Функції спілкування: комунікативна інтерактивна, перцептивна, ідентифікація і рефлексія, стереотипізація. Каузальна атрибуція. Значення спілкування в діяльності філософа.
48. Поняття про діяльність. Ціль та мотиви діяльності. Структура діяльності. Способи діяльності і процес їх освоєння.
49. Поняття про навички. Процес формування вмінь та навичок. Умови формування вмінь та навичок. Різновиди вмінь та навичок.
50. Перенос і інтерференція дій.. Види діяльності. Значення творчості в діяльності філософа.
51. Поняття про групи та колективи. Види груп та їхні функції. Первинні і вторинні групи. Формальні і неформальні групи.
52. Функції соціалізації: інструментальна, експресивна і підтримуюча функції. Розмір групи і її структура.
53. Соціально – психологічний клімат в групі. Фактори, що впливають на клімат групи.

- 54.Розвиток групи в колектив. Основи згуртування колективу. Керівництво та лідерство.
- 55.Основні типи міжособистісних конфліктів і їхній розвиток. Ціннісні конфлікти інтересів. Конфлікти, що виникають через порушення норм і правил взаємодії.
- 56.Фактори, що визначають гостроту конфлікту. Способи дозволу міжособистісних конфліктних ситуацій. Стратегії поведінки учасників конфлікту.
- 57.Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин. Психологічні основи такту. Психологічне сумісництво.
- 58.Інтимні міжособистісні відносини: дружба, любов, ворожнеча, самотність. Значення знання шляхів розв'язання конфліктів в діяльності філософа.
- 59.Поняття про вікові етапи та вікові кризи. Поняття про життєвий шлях як самоздійснення людини.

8.Критерії оцінювання знань загально університетські:

- А) „заліковано”;**   **Б) „не заліковано”.**

9. Перелік літератури:

А) Основна література

1. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник. – К.:ВД „Професіонал”, 2004.
2. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. К., Вища школа, 2000.
3. Немов Р.С. Психология. – М., Просвещение, 1995.
4. Общая психология /Под ред. Максименко С.Д. - М., „Рефл-бук”, „Ваклер”, 1999.
5. Основи психології / За ред. О.В. Киричука, В.А.Роменця. – К, 1997.
6. Петровський А.В. Загальна психологія. К., „Просвещение”, 1977.

7. Психологія / Под ред. Г.С.Костюка. – К., Радянська школа, 1968.
8. Психологія: Підручник /Ю.Л.Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інш.; за ред. Ю. Л. Трофімова.- 2-ге вид., стереотип._ К.: Либідь, 2000.
9. Роменець В.А. Історія психології. Київ, 1978.
- 10.Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М., 1996.

Б) Додаткова література

1. Алякринский Б.С. О таланте и способностях. М.. 1988.
2. Аникеев Н.П. Психологический климат в коллективе. – М., 1989.
3. Белявский И.Г. Лекции по исторической психологии. Одесса, „АстроПринт”,2004.
4. Бодалёв А.А. Восприятие человека человеком. – М., Изд-во Моск. Ун-та, 1982.
5. Веккер Л.М. Психические процессы. В 3-х т.- Л., Изд-во Ленинград. Ун-та, 1974. –Т.3.
6. Вилюнас В.К. Психология эмоциональных явлений. М., МГУ, 1976.
7. Гаврилова Т.П. О воспитании нравственных чувств. М., 1999.
8. Додонов Б.И. В мире эмоций. К., 2000.
9. Егидес А.П. Психологическая концепция конфликтного общения// Психологический журнал. -1984. –Т.5. - №5.
- 10.Ильин Г.Е. Некоторые проблемы психологии общения//Вопросы психологии. – 1986.-12.
- 11.Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий. Спб.,2004.
- 12.Ковалёв А.Г. Психология личности. – К. Просвещение, 1970
- 13.Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. М., 1977.
- 14.Мелибурда Е.Я. Я-Ты-Мы. Психологические возможности улучшения общения. – М., 1986.
- 15.Мерлин В.С. Структура личности. Характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу. – Пермь, 1990.
- 16.Петровский А.В. История психологии. Формирование основ психологической науки., М., „Просвещение”, 1999.

17. Платонов К.К. Занимательная психология. К., Вища школа, 2000.
18. Попова Л.В., Дьяконов Г.В. Идентификация как механизм общения и развития личности: Методические рекомендации. – М., 1988.
19. Психологическая теория коллектива / Под ред. А.В.Петровского. – М., Педагогика, 1979.
20. Симонов П.В. Что такое эмоция? М.. 1999.
21. Слободчиков В.Л. Психологические проблемы становления внутреннего мира человека // Вопросы психологии. -1986. - №:.
22. Тихомиров О.К. Психология мышления. - М., 1984.
23. Фельдштейн Д.М. Психология развития личности в онтогенезе. – М., 1989.
24. Хрестоматия по ощущению и восприятию. – М., Изд-во Моск. Ун-та, 1975.
25. Цуканов Б.Й. Время в психике человека. Одесса. „АстроПринт”, 2000.
26. Цуканов Б.Й. Диференціальна психологія (конспект лекцій). Одеса, „Астропринт”, 1999.
27. Юнг К.Г. Психологические типы. – С.-Пет., Ювента, М., „ Прогресс – Универс.”, 1995.

Робоча програма складена канд.. психол. наук,
доцентом Артюхіной Н.В.